

Die Frau'n sind in Banden, die Lieb' ist's mit,
Ist drauß zu erspähen des Orients Reiz?
Der Herrscher ist Herr, der Mann ist Knecht,
Gibt dies zu verstehen des Orients Reiz?
Dies löse mir, Freund, und dann laßt auch mich,
Mich drin zu ergehen, des Orients Reiz.

Zmotila tē, vidim, vostóka prelest,
Gnusoba je meni vostóka prelest.
Tam loza ne cvete, tam vin prepovd;
Mar 's tega se vidi vostóka prelest?
Sopruga v okóvih, ljubav z-njo vred;
Al' 's tega se kaže vostóka prelest?
Silač tam gospód, korenjak hlapčón;
Spričuje to mordè vostóka prelest?
To reši, prijatelj! mi, potlej grém
Uživat jez tudi vostoka prelest.

6.

Von Ost nach Westen zieht der Zweifler,
Vom Süd zum Norden flieht der Zweifler.
Vergebens sucht so hier als drüben
Die Ruh' für sein Gemüth der Zweifler.
Es weint, wo ernst der Winter starret,
Und wo die Rose blüht, der Zweifler.
Es stöhnt in dunkler Nächste Schauern,
Und wo die Sonne glüht, der Zweifler.
Es trauert in dem Reich der Gräber,
Und wo das Leben sprüht, der Zweifler.
Vergebens irrt von West nach Osten,
Umsonst nach Nord und Süd der Zweifler.

Do večerà gré 'z jutra sumec,
Do séverja gré 'z juga sumec.
Zastonj tam iše, iše tukej
Notréjniga pokoja sumec.
Bo jokal, kjer skamnéla zima,
Kjer cvetnik cvete, joka sumec.
Izdihal bode v temni noči,
O sonca zoru zdiha sumec:
Zdihuje sred gomil grobiša,
Zdihuje sred gostenja sumec.
Zastonj do večerà gré 'z jutra,
Zastonj do burje, juga sumec.

Pripravljavna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalje.)

Iznajdbe omikajo.

Ljudje niso jednaki tudi ne, kar se tiče duhovitosti. Večina ljudi je ubogih na duhu, tedaj se od drugih ne nauče mnogo, še manj pa, da

bi sami kaj iznajdli; ne storé ničesa, česar niso prisiljeni in to zmirom takisto, kakor so delali od nekedaj. Taki ljudje nekako zaostanejo in vsa izkušnja jih ne izmodri.

Živali so tudi na isti stopinji omike, kakor so bile pred tisoč let, vse kar znajo, le podedovajo, a med ljudmi so včasih posebno duhoviti — nenavadni ljudje, ki hodijo svojo pot in odkrijejo stvari dosihmal neznane. A med sto tisoč je komaj jeden tako bistre glave, ki najde ali odkrije kaj koristnega, kar drugi pred njim niso poznali. Taki ljudje so važni v zgodovini, ker verstnike naprej silijo, ako so iznajdli ljudem kaj posebno koristnega in druge v tem podučili, so tudi učeniki človeškemu rodu.

Najkoristnejši stvari so ljudje spoznali ali znajdli v starodavnih časih. — Beržkone prvi ljudje tudi ognja niso poznali. — Spoznali so ga morda tako: blisk je švignil iz oblakov in vžgal drevo, to je videl človek bistrega uma. Čudil se je tej prikazni, nemara da se je tudi pri ognju opeknel. Drevo je gorelo in gorelo, ogenj je bil čedalje manj, in je hotel ugasniti. To pa človeku ni bilo všeč, svitloba in toplota ga je razveselila, kaj stori? Prinese derv, ter jih naklada na ogenj. To je povedal drugim, in tako so ljudje spoznali dobroto ognja — svitlobo in toploto. —

Tako pametna še ni bila niti jedna opica v Aziji in Afriki, in vendar v marsičem človeka posnema, hodi po dveh nogah in zna izverstno rabiti svojo gorjačo. Kedar mornarji na teh bregovih zakurijo, opice sicer prihite, in gledajo ogenj, a nobeni še ni nikdar v misel prišlo, priložiti nekaj derv, da bi dalj časa gorelo. Živali si tedaj ne morejo ničesa zmisлити, le človeški um se razvija in napreduje v vednosti in umetnosti.

Veliko so ljudje iznajdli le po naključji, kakor se pripoveduje od škerlatne barve, morda so tudi tako iznajdli magnetno iglo, strelni prah? Iz tega tudi prihaja, da pri mnogih iznajdbah ne vemo začetnika, mogoče tudi, da je več ljudi na raznih krajih iznajdlo jedno in isto stvar, večkrat tudi niso od kraja razumeli, kako važna bo ta stvar pozneje, tedaj se je ime tistega pozabilo, ki je ljudem odkril, česar poprej niso poznali.

Najpotrebnejše reči so iznajdli ljudje tudi v starodavnih časih. — Pred vsem koristna je bila iznajdba, kako polje obdelovati in do tega je mogel človek kmalo priti, ker ga je potreba v to silila. Gerki so pravili, da je Cerera naučila ljudi polje obdelovati in Škiti so rekli, da je plug z nebes padel, tako zelo so ljudje cenili poljsko orodje. Vino je že Noe poznal, a preden so ljudje pivo izmislili delati, treba je bilo mnogo iznajdeb.

V sv. pismu se bere, da so že prvi potomci Kajnovi umeli izdelovati bron (Tubalkajn). A poprej so ljudje bron poznali preden so

umeli železo izdelovati. Egipčani so bili baje prvi, ki so rabili kovine, ter jih izdelovali. Egipčanom se pripisujejo tudi druge iznajdbe na pr.: časoslovje, koledar, zemljemerstvo in staviteljstvo. Reka Nil oplodi Egipet, preden so se ljudje mogli po deželi razprostrati, mogli so reko vravnati in po deželi napeljati, paziti so mogli na čas, kedaj da reka nastopa in to jih je napeljalo v znajdbe, kakor smo jih zgorej naštevali. — Omika se je selila od izhoda na zahod. Kar so namreč stari Feničarji, Egipčani ali na novo iznajdli ali od še starejših omikanih ljudi na pr. iz Indije prejeli, to so sprejeli Gerki, ki so vse v svojem duhu vravnali in po svoje spremenili. Od Gerka so se učili Rimljani, od teh pa drugi narodi na zapadu. Iz Evrope se seli omika v Ameriko in Avstralijo. Navadno pravimo omika se seli od vzhoda na zahod. V resnici se pa omika derži le kerščanskih narodov, gerško-rimska omika je ostala, ker se je gerško-rimski svet pokristijanal, in germanski narod, ki je sedaj nositelj kulture, je postal to le zaradi tega, ker so divja a krepka ljudstva sprejela kerščansko vero. Ko bi zapad ne bil sprejel kerščanske vere, bi bil Rim berzkone tako v razvalinah, kakor so mesta nekdanj sloveča: Ninive, Babilon, Tir, Sidon i. dr. Kaka goropadna brezumnost, ali če hočete bridka ironija je tedaj, ako se imenuje boj zóper rimsko-katoliško cerkev boj za kulturo „Kulturkampf!“ Ali se more huje resnici v lice biti?!

(Dalje prih.)

Nektere misli o kazalnem nauku.

Vse podučevanje v ljudski šoli naj je nagledno ali kazalno; učenci naj se pri vsaki priliki napeljujejo in vadijo, da znajo svoje telesne in dušni moči prav rabiti, spomin poterjevati, čute ostriti ter voljo žlahniti in se v dobrem vterjevati. Vendar se pa to ne doseže tako lahko, kakor se znabiti komu dozdeva. To nalogo more uspešno rešiti le oni učitelj, kateri ume različne učne predmete doveršilno obdelovati. To je mogoče le tam, kjer so značaj, čuti in dušne zmožnosti učencev v resnici tudi take, da morejo vse predočbe in pojme čisto, določno in stanovitno iz splošnosti v posebnost razviti in vrediti. Da pa se more tudi manj brihten človek obdelovati tako doveršilno in pópolno, zato pa je potreba mojsterstva, kjer pa je ono, tam je tudi popolnost in doveršenost. In ravno oni učitelj, kateri je najzvesteji v svojem poklicu, bode obračal besede na se: „Ne da bi jaz že vse zapopadel, ali da bi hotel biti popolnoma; to pridobiti in tak biti, si le prizadevam.“ Kar zadeva zmožnosti učencev, previdni učitelj ne pozabi, da je slehernemu dana razna mera. Dobé so otroci sè slabim in dobrim zdravjem in pomanjkljivimi čuti. Kako odvisen je vendar kazalni nauk od takih okoliščin!